

KIADÓ HIVATAL:
BELICZEY-UT 4. SZÁM
hova az előfizetési pénzek
hirdetéseik és minden a
kiadóhivatal érdeklők és
lemények küldendők.
NYILTTÉR-ben egyszer
közlésdíja 50 fillér
HIRDETÉSEK
jutányos áron vétetnek fel

SZARVASI LAPOK

TARSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP
MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER, VASÁRNAP.
SZARVAS VÁROS HIVATALOS LAPJA.

— ELŐFIZETÉSI ÁR —
Egész évre . . . 10 korona
Félévre . . . 5 korona
Negyedévre . . . 2 k. 50 f.
— SZERKESZTŐSÉG —
Beliczey-ut. 4. szám. hova
a lap szerkesztéséről és
közlemények küldendők
KÉPÍRATOK
nem adatik vissza

Hivatalos közlemények. Hirdetmény.

Ezennel közhírré tételik, hogy Szarvas község előjárósága által az általános szüret megkezdésének határ idejéül folyó évi október hó 4-ik napja tüzetelt ki.

A mennyiben a község kényelmére a felvételi kapuk mellőztetnek és ezennel megengedtetik, hogy csefrét és bormustot bármely uton is behozhassanak, felhivatnak egy városban, mint a tanyán lakó termelők, hogy szüretelési szándékukat előzetesen, és pedig a szüret megkezdése előtt 24 órával a fogyasztási és italadóhivatalban jelentsék be, hol erről igazolványt kapnak.

A szüret eredménye, illetve a termelt bor mennyisége azonnal, legkésőbb azonban az illető hét végéig bejelentendő. Ezen bejelentés megtétele előtt a bor eladása tilos.

Figyelmeztetnek a felek, hogy ezen hirdetés minden pontját saját érdekükben tartsák be, mert kik ez ellen vétének vagy általában a fogyasztási adót megrövidítik, avagy a megrövidítés veszélyének kiteszik, a bor és husztgyasztási adó törvények és szabályok hivatalos összeállításának 159. §-a alapján az adóösszeg négyzeseréséről nyolczszoros összegéig terjedhető pénzbírsággal büntetendők.

Szarvas, 1902 szeptember 25.

SZARVAS VÁROS
fogy. és italadó hivatala.

9873./1902. ikt.

Hirdetmény.

Alulírott előjáróság közhírré teszi, hogy a honvédelmi ellenőrzési szemle a szarvasi községében a következő sorrendben fog megtartani:

1902. október 6-án a szarvasi illetőségű 1890. évfolyambeliek.

Október 7-én a szarvasi illetőségű 1891. 1892. 1893. 1894. és 1896. évfolyambeliek.

Október 8-án a szarvasi illetőségű 1898. 1900. és

1901. évfolyambeliek, továbbá a békésszentandrás és kondorosi illetőségű 1890—1901. évfolyambeliek.

Október 9-én az öcsödi illetőségű 1890—1901. évfolyambeliek és a szarvasi járás összes községeiben tartózkodó idegen illetőségűek.

A szemle mindenkor reggeli 9 órakor veszi kezdetét.

Az utó ellenőrzési szemle Gyulán 1902. november hó 24. és 25. napjain fog megtartani.

Szarvas, 1902. szeptember hó 26-án.

Az előjáróság nevében:

JESZENSZKY,
jegyző.

9872/1902.

Hirdetmény.

Alulírott előjáróság közhírré teszi, hogy a közshadsergebli tartalékosok és póttartalékosok ellenőrzési szemléje a szarvasi községében a következő rendben fog megtartani.

1902. október 23-án az 1892. és 1893. évfolyambeli szarvasi illetőségűek.

Október 24-én az 1894. és 1895. évfolyambeli szarvasi illetőségűek.

Október 25-én az 1896. és 1897. évfolyambeli szarvasi illetőségűek.

Október 27-én az 1898. és 1899. évfolyambeli szarvasi illetőségűek.

Október 28-án az 1900. és 1901. évfolyambeli szarvasi illetőségűek.

Október 29-én a békésszentandrás és kondorosi illetőségű 1892—1901. évfolyambeliek.

Október 30-án az öcsödi illetőségű

1892—1901. évfolyambeliek és a szarvasi járásban tartózkodó idegen összes illetőségűek.

Az ellenőrzési szemle mindenkor reggeli 9 órakor kezdődik.

Akik a szemlén meg nem jelennek, tartoznak a Csabán 1902. november 7-én tartandó utó ellenőrzési szemlén megjelenni.

Szarvas, 1902. szeptember hó 26-án.

Az előjáróság nevében:

JESZENSZKY,
jegyző.

A munkás és cselédségély pénztár.

Willand Sándor járási főszolgabíró elnökletével folyó hó 13-án értekezlet volt, amelyen a földbirtokosok, lelkészek és maga az érdeklő munkásosztály is részt vett. Az értekezlet kimondta, hogy felkéri a földbirtokosokat, hogy újévtől csak az olyan cselédeket fogadják fel, akik kötelezik magukat a munkáspénztárba való belépésre. A bizottság mindent elkövet, hogy Darányinak ezen emberséges intézményét a munkásnép körében népszerűvé tegye.

Az értekezlet lefolyását a következőkben hozzuk a nyilvánosság elé:

Jelenvoltak Dr. Wieland Sándor járási főszolgabíró elnöke alatt a szarvasi járás községeinek előjárói orvosai, lelkészei, birtokosai, kisbirtokosai, és munkásai mintegy 80 egyén. Jelenvolt továbbá Dr. Baán Zsigmond az országos gazdasági munkás és cselédségély pénztár igazgatósági titkára.

Elnöklő főszolgabíró röviden vázolta az országos gazdasági munkás és cselédségély pénztárról szóló 1900 évi XVI. t.-cz. és 1902. évi XVI. t.-czikkeknek kiválón a földmives munkásosztály érdekében intentionált nagy

horderejű intézkedéseit s tömören összefoglalva az érdekeltek általi csekély hozzájárulással ugyyszólván arányban nem álló óriási előnyöket — mely a biztosítottak tetemes anyagi előnyt nyújt, halál, baleset, ideiglenes és végleges munkaképtelenség és rokkantság esetére — ösmerteti, hogy eme az utóbbi évtized leforgása alatt alkotott legüdvösebb s leghumánosabb törvény a társadalomnak éppen azon rétegeit istápolja s tünteti fel dédelgetett gyermekei gyanánt, mely ugyyszólván véres verejtékével keresi mindennapi kenyerét s ez a munkás osztály, előadja, hogy ezen törvénynek közismertté és népszerűvé tétele érdekében hívta össze jelen járási értekezletet, bejelentette, hogy az értekezletre meghívta a pénztár központi igazgatóságát, az előjáróságokat, mint a melyek a munkáspénztár ügyeit a helyi bizottságok megalakulásáig intézik, a járási és községi orvosokat, lelkészeket tanítókat, nagybirtokosokat, valamint kisbirtokosok és földmives munkások közül azokat, akik egyéniségük, fejlett értelmiségük és polgártarsaik felett gyakorolt befolyásuknál fogva — a törvény népszerűvé tételére hivatvák, meghívta továbbá a békésvármegyei gazdasági egyesületet, mely magát Gróf Bolza Géza és Dérczy Péter urak által képviseltette, bejelentte, hogy megkereste az aradi ker. kir. ipafelügyelőt s felkérte, hogy a gyárak vizsgálása alkalmával egyszersmind a törvény terjesztését is eszközölje. Végül bejelentvén azt, hogy ezen értekezletre szíves volt megjelenni Dr. Baán Zsigmond úr a pénztári igazgatósági titkára, kit felkér arra, hogy az értekezlethez pár felvilágosító szót szöjjön — üdvözli a megjelenteket, s az értekezletet megnyitja.

Dr. Baán Zsigmond úr népies nyelven tartott kimerítő s példákval körvonalozott beszédében előadja, hogy

TÁRZA.

Kossuth Lajos

születésének 100-ik évfordulóján, 1902. szeptember 19-én elmondott ünnepi beszéd.

Elmondta Soltz Gyula, az ág. ev. ő templomban tartott isteni tiszteleten.

(Folyt. és vége.)

I.

Mai ünnepünk a megemlékezésnek ünnepe. Sz. igénk szerint az őtet. szolgálja az Urnak megemlékszik mindenk előtt szokról, miket népe kegyelem és megtartás dolgáiban a multban vett attól, a ki a népek Urá és Istene, soruknak intézője, munkájuknak áldója! Így akarunk tenni azon mi is: emlékezni a multról, hiszen mai ünnepünk jellege is éppen az emlékezés. Emlékezzé s ama nagy dicső időről, midőn nemzetünk felébredt a hosszú álomból, a megújodásnak a haladásnak ujjára lép, hogy mint egykor a ker. államok sorába lépven, kiküzdötte létjogosultságát, úgy ismét a mivelt, szabadsárgok után, haladván, régi dicső nevét visszasszerze s önállóságát biztosítsa. Emlékezzé s ama nagy, de szomorú időről, melyekben nemzetünk s szabadság és önállóság után ábitozva magával szemben mindenütt szabadságának s

önállóságának nyílt és titkos ellenségeit találja, s az egyenlőséget és testvériséget hirdető és óhajta, ő maga utolsóként állítatik s testvéri jobb helyett gyűlöletet vesz. Emlékezzé s ama küzdelemes, de dicsőséges időről, midőn nemzetünk, számban maroknyi, de lelkesedésében s ügye igazságának tudatában óriási, jogainak megvédésére telvəsi a harcot a jogosulatlan gyűlölet tüzeivel égő számtalan ellenel, hogy végig küzdje a történelemben oly páratlan és dicső harcot, mely tisztelotet és csodálatot szerez számára még a legtávolabbiaknál is, s melynek végével bár nem győzedelmesen de nem is törve, él nemzet e hazán! Mind erről pd. megemlékezzén ma, mintegy fénylő glóriában élénk áll egy férfi, ki mindezen időknek, küzdelmeknek vezére, középpontja, ki — midőn oly sok szívből a szabadság utáni vágy, az új eszmék világa, a nemzet önállóságának óhaja, — de sokan a hivatottak közül vagy aggodalmaskodván az eredmény lehetőségében, vagy félvén a bizonytalan jövőtől, vagy a megszokott uthoz felette ragaszkodván, visszariadnak minden újtól, vagy végül sütkérezni óhajtván — bár hazájuk kárával is — a hátalom fényében — leteszik a vezéri pálcát, — nem retteg mint szóban hatalmas a nemzet szószólója lenni, mint tettben erős, tettekre a nemzetet buzdítani, mint ömegtágadásban páratlan mindenét a haza

oltárára áldozni, mint jellemében törhetlen fenyegetést s ígéretet visszautasítani, mint cselekedeteiben következetes, megkezdett útján nemzetét megtartani. E férfi Kossuth Lajos, kinek nevével a magyar nemzet utolsó s legdicsőbb szabadságharcának egész története elválaszthatlanul egybeforrt úgy, hogy még ma is nevének említésével megelevenedik szemünk előtt mindazon küzdelem, melyre büszkék vagyunk, s mely büszkesége marad e nemzetnek örökké!

De épp azért, mivel oly magasan áll történetünkben e férfunak neve, mivel oly sok és nagy áldás fakadt működéséből nemzetünkre, mai ünnepünk legyen:

II.

A hálaadásnak ünnepe is. „Áldott legyen az Ur, ki nyugodalmat adott az ő népének . . . minden ő beszéde szerint!” Igy kiáltunk mi ma megemlékezésünk alapján! Sok nagy fia volt nemzetünknek, s adja Isten, hogy ezután sem legyen azok nélkül! Ezen fohásunkkal is bizonyítjuk, hogy az emberek tehetségeit, munkáját s annak eredményességét, valamint a népek boldogulását illetőleg azon állásponton állunk, melyet az Urnak egy nagy szolgálja Pál ap. kifejezett önmagáról, mondván: „Istennek kegyelméből vagyok, a mi vagyok! De épp azért megemlékezzén ama jótéteményekről, ama boldogító eszmék győzelméről, melyekben nemzetünk ma is fejlődik és

virul, s melyek egyebek közt Kossuth Lajosnak egykor oly dicső munkálkodásából eredtek, a házatban akarunk leborulni Istennek sz. színe előtt s hálákat adni, áldani az Urat, hogy e nagy fiúrú nemzetünknek adta, hogy midőn más nemzetek ma büszkén mutogatják a helyeket, melyeken a szomorúság mellett is fényes buzdításban járt, mi örömmel mondhatjuk: hogy e földön ringott bölcsője, e földön küzdötte ki nevét, nemzetének most már drága emlékét, s e föld lett a fárának nyughelye, hogy legyen e nemzetnek egygyel több helye, a hová szívben zarándolva, erősödjék az Isten iránti hitben és bizalomban, s a haza iránti minden nagyra és nemesre képes és minden áldozatra kész szeretetben. Áldani akarjuk az Urat, hogy annak idején e férfiú száját megérintette égő parázszaal, hogy szava mint emészto, de egyszersmind elevenítő láng egyrészt pusztítva az ellenséget, másrészt buzdítsa a csüggedőket, — áldani az Urat, hogy megerősítette őt tetteiben, melyekből a gyengék is erőt nyertek a munkára, — áldani az Urat, hogy híven megtartotta őt a megismert igazság mellett, hogy igaz ügyért küzdvén, küzdelme — habár csak távolabbi jövőben — ne legyen hiábavaló, jellemét megerősítette, hogy mint vezér szilárdan, rettegés nélkül álljon s másokra is szilárdítván hason. Isteni adományok ezek; Istennek hála azon kegyelméért, mely-

akkor, midőn az 1900. évi XVI. t. cikket a nép meglehetősen hidegséggel és bizalmatlanul fogadta, ezen a miniszteriumban szinte örültek, látva azt, hogy a magyar nép megokosodott nem ül fel azonnal mindennek, előbb megakar ezen intézmény czélszerű és üdvös voltáról győződni. Előadja továbbá, hogy a pénztár első alapító tagjaul Ó Felsőgé lépett be 6000 koronával, alapító tagjai az uralkodóházból József t. h. Ó Felsőgé 5000 koronával, és Frigyes t. h. Ó Felsőgé 3000 koronával, alapító tagjai még a magyar püspökök, a főrendiház összes tagjai, a képviselőház pedig egy napi napidiját, a mely 5630 korona összeget tesz ki adta alapítványul. Ezenfelül a törvényhozás az állami évi hozzájárulást 150000 koronában állapította meg. Ily körülmények között tekintve azt is hogy az ország 600000 cselédje után az évi 120 filléres hozzájárulás is szedetik, tekintve azt is, hogy a pénztár állami kezelés és felügyelet alatt áll és állami garancia mellett működik, tekintve végül azt, hogy törvényen alapul, a gazda és munkásközönség teljes biztonságban lehet az iránt, hogy míg egyrészt befizetett tőkéi el nem vesznek, addig baleset, vagy rokkantság esetén a pénztár a reá törvény által rótt kötelezettségnek tényleg képes is megfelelni. Tehát ez iránybani bizalmatlanság indokolatlan. De indokolatlan a bizalmatlanság a pénztár iránt annak intézményei szempontjából is. Kézzel foghatóan igazolja ezt az országban előfordult több balesetnél a pénztár részéről gyorsan és pontosan kiszolgáltott segélyezésekkel is. Kéri az intézmény támogatóit.

Dr. Szlovák Pál tb. várm. főorvos szarvasi községi orvos az életbe léptető rendelet 42. §-ához szól. E szerint az orvos a bejelentés szabályszerű megtételének elmulasztása esetén orvosi díjaitól eszik. Nem az orvos de a szegény sérült érdekében szól s arra nézve kér felvilágosítást, hogy azon esetre, ha a balesetbe jelentés utólag megtételek, megkapja-e a sérült, ki a dologban teljesen ártatlan, a munkásképtelenség tartamára járó segélyt?

Dr. Baán Zsigmond ig. titkár úr kijelenti, hogy úgy a sérült a segélyt, mint az orvos felszámított díjait az intézmény új voltára, s arra való tekintettel, hogy még nem ment át a köztudatba, meg fogja kapni.

Dr. Déry Henrik járási orvos az intézmény meghonosítását és népszé-

rűvé tételét azzal véli leginkább elérhetőnek, ha minden egyes casuisticus eset külön lenyomatban a legáltalánosabban terjesztetnék, előadva abban az is, hogy a sérült egyén mily kedvezményben részesült.

Darabos Sándor békésszentandrási ev. ref. lelkész az által véli az intézmény meghonosítását érhetőnek, ha az intelligens elem a mezei munka szüneteiékor a késő őszi a polgári körökben népszerű előadásokat tart, s ekként ismerteti meg a törvényt. Szóló hívei közt állandóan szokott szabad előadásokat tartani, s tapasztalatból tudja, hogy oda nagyszámú hallgatóság gyűlik egybe, s előadását érdeklődéssel hallgatják.

Páczai József öcsödi tanító azt, hogy a törvény terjesztését az úri osztály vegye kezébe, nem véli célravezetőnek azért, mert a nép, mihielyt azt látja, hogy egy nadrágos ember buzgólkodik valamely intézmény terjesztésén azt hiszi, hogy azt nem ügybuzgalomból cselekszi, hanem megfizetik érte. Azért azt véli, hogy leghelyesebb lenne, ha magából a gazda és munkás osztályból vállalkoznának arra alkalmas egyének.

Gróf Bolza Géza nem a helyi viszonyokról beszél, de idegen megye bel birtokostársától hallott, hogy a munkás, ha a pénztárba belépésre jelentkezik úgy nem lesz azonnal elintézve, egyrészt a jegyző más iránybani elfoglaltsága, esetleg távolléte miatt, úgy hogy neki több ízben is kell fáradnia, míg végre megunja a járkálást és nem lép be a pénztárba. Ezért kívánatosnak találja azt, hogy a helyi bizottság intézője a gyors intézkedés buzdulásául némi tiszteltel-dijban részesüljön.

Zvarinyi János szarvasi ág. h. ev. lelkész leginkább az által véli az intézményt meghonosíthatni, ha a casuisticus esetek az iskolás gyermekekkel a tanítók által közöltetnek. Ezek azután szüleiknek az esetet elbeszélve a lakosság összes rétegeiben elterjesztik a pénztár áldásos működését. Vezetése alatt 29 ág. h. ev. iskola van. Vállalkozik arra, hogy a mennyiben vele ily esetek közöltetnek, ő azokat tanítói által az iskolákban elterjeszteti.

Dr. Szlovák Pál szintén a casuisticus eseteket tartja leghelyesebb módnak a pénztár ismertetésére és népszerűvé tételére, s azért javasolja azt, hogy ne csak azon esetek tétessenek közzé, a melyekben az illető egyén a pénztár tagja volt és a biztosítási díjakat megkapta. hanem a helyi balesetek közül

párhuzamosan oly esetek is, a midőn a sérült nem volt tagja a pénztárnak s e miatt családját nyomorban hagyta hátra. Kívánatosnak tartja továbbá azt is, hogy ezen casuisticus esetek ne csak az iskolákban a gyermekek útján, hanem a templomok előtti szokásos hirdetések alkalmával is publicitassanak.

Dr. Wieland Sándor az előtte szóló megjegyzését még azzal kívánja kiegészíteni, hogy eme casuisticus esetek időszakonként a községekben megtartandó felolvasások és szabad előadások alkalmával a lakosság tudomására adassanak, mert azáltal fog az üdvös törvény leginkább tért hódítani, ha a saját falujabeli részesültől közvetlenül értesül a segélyezés mikéntjéről, mert bár a Néplap közli is az előfordult baleseteket mégis kimaradhatnak abból éppen azok, melyek a nép előtt legösmertebbek.

Soós István öcsödi jegyző arra való tekintettel, hogy vidékünkön a cselédváltozások január hó 1-ére esnek, kívánatosnak tartja, hogy a 120 filléres hozzájárulási díjak kivetéséhez szükséges cselédösszeírás a szegődítés befejezte után foganatosíttassék.

Dérczy Péter a pénztár lassu terjeszkedését nem a bizalmatlanságnak, vagy az intézmény ismeretlen volta-nak, hanem az érdekeltek könnyműségének tulajdonítja. Az intelligens osztály is a kényszernyugdíj intézmény esetét kivéve magáról agkorára és munkásképtelenségének bealta esetére, családjáról halála esetére a leg-ritkább esetben gondoskodik pedig a magas jétalékért utazó ügynökök erre összes rábeszélő képességüket felhasználják. Hogy biztosítja ily körülmények közt magát a munkásosztály a mely a bár csekély díjakat nehezebben nélkülözi?

Összegezve a felszólamlások eredményét, elnöklő főszolgabíró kimondja a következő határozatot:

Az értekezlet az országos gazdasági muokás és cselédsegélypénztárról alkotott 1900. évi XIV-ik és 1902. XIV törvénycikkekkel különösen a földmives munkás osztályra nézve szintén felette üdvösnek találja. De mivel minden emberbaráti intézmény csakis azon esetben fejtheti ki kellőképen tevékenységét, és érvényesítheti jótéteményeit, ha az a köztudatba átmege és az érdekelt osztály ez intézménnyel minél szélesebb körben megismerkedik, s tekintettel arra, hogy a belépés önkéntes, annak jótéteményeiről meggyőződik. Ezért el

határozza az értekezlet, hogy mind azon, az országban előforduló baleseteket, melyekben segélyezések történtek a legszélesebb körben ismertté teszi, párhuzamban ezen segélyezési esetekkel közöl a helyi életből oly közismert baleseteket, hol a sérült családja a miatt, hogy a munkás kéz, a kenyérkereső megbénult, azért, mert biztosítva nem volt, nyomorba döntött. Hogy ezt megtehesse egyrészt megkeresi az országos gazdasági munkás és cselédsegélypénztár igazgatóságát, valamint a járás orvosait az összes baleseti sérülések, a sérülés nemének, s azon körülmény közlésére, hogy az illető tagja e a pénztárnak, másrészt mivel oly esetek előszóvali magyarázására legalkalmasab-bak és hivatottak a népneveléssel foglalkozó, a népek bizalmát bíró lelkesek, tanítók, kik úgy az intézmény nagy horderejét felfogni, mint az érdekeltekkel megértetni képesek, megkeresi az összes járásbeli iskola fen-tartó testületet, hogy a velük köz-lendő fent vázolt sérülési eseteket tanítóik által iskolai előadás es a néppel való közlés útján minél szé-lesebb körben ismertté tenni szivesked-jenek.

Elhatározza végül azt is, hogy ezen esetek templomok előtti szokásos hirdetések útján is terjesztessenek.

Néhány szó a csabacsüdi ásatásról.

A mult hónapban Csabacsüdön végzett ásatásom, jóllehet jelentéktelen dolognak látszott, mindamellett, utó-következményeit tekintve, nagyon is méltó volt arra, hogy miatta egyetemi tanárom, dr. Török Aurél részéről alapos dorgálásban részesüljek. Én tisztában voltam azzal, hogy az ásatás megkezdése előtt legelső teendőm lett volna öt értesíteni ebbeli szándékom-ról, mivel az országban rendezett ösz-szes temetkezési helyek felásásánál ő a legilletékesebb személy, a ki ezeket vezeli, mint az antropologiai muzeum igazgatója s a magyar fajra vonatkozó összes antropologiai ismereteink leg-hivatottabb kutatója. És hogy mind-ezeket tudva, mégis másképp cselekedtem, védelmül azt hozhatom fel, hogy az egész ásatást nagyon jelentéktelen-nek, tisztán üres időöltésnek vették a legtöbben, nevétségesnek találván azt, hogy holmi kihányt csonttöredékekből tanulságos és tudományos értékű eredményt tudnának felmutatni. Általában az szomorú tapasztalati tény, hogy hazánkban a kranialógia nem nagy népszerűségnek örvend, míg a külföldön egyike a legszebb tudomá-nyoknak, mellyel igen nagy elmék foglalkoznak behatóan. A csabacsüdi ásatás nem annyira régészeti, mint főleg antropologiai jellegű s innen van az, hogy csekélyke érdeklődést lehet kelteni ilyenmő kutatások iránt. Tény, hogy az ember leginkább azt tudia megbecsülni s kellőleg értékelni, a mihez leginkább ért s a mik ismeret-körén esetleg nagyon is kívül esnek, azokról sokszor talán nem egészen korlátolt észjárás miatt, nagyon is ki-csinylőleg nyilatkozik. Nem akarva tehát sem magamat sem pedig az ása-tást üres hűhónak látszó készülődé-seimmel nevétséges szinben feltüntetni, éppen azért az igen tisztelt tisztartó úr áldozatkészsége által engedélyezett ásatást nem is terjesztettem ki rendes, hivatalos közeg által vezetett s ellen-őrzött ásatássá, hanem tisztán csak privát studium képen végeztem. Pedig, ha eltekintve minden laikus cynismus-tól, a rendes eljárásához szorososan ra-gaszkodom, elértem volna azt, hogy az ország legelső antropologusa, a kranialogiában európai hírű tekintély, személyesen rándult volna le váro-sunkba, Csabacsüdön eszközöndő tu-dományos buvárlat végett, a mikor is a tisztartó ur szives engedélyével a bpesti embertani intézet költségén fel-

ben a férfi miatt oly gazdagon adományozta ajándékait! Hála pd. azért, mivel mindezen istentől vott ajándékival nemzetének, hazájának szolgálatába állott, hogy a vott talen-tumokkal gazdag hasznot hajtson amá téren, melyre Isten rendeléséből állítottott. A meg-emlékezés alapján e hálaadás leand legmöl-több módja e mai nap megünneplésének a multa és jelenre nézve, a jövőre pd. ha:

III.
mai ünnepünk egyszerű mind szent fogadalmunk ün-nepo is leand. A nemzetünknek a multban tapasztalt isteni megtartó kegyelem arra bátorít, hogy a jövőre nézve ome fu-hással járuljunk a nemzetek atyjához, a mindenható Istenhez: „Legyen velünk is a mi Urunk Istenünk, a miképen volt a mi atyáinkkal, ne hagyjon el minket, el so távozzék tőlünk; hanem hajtsa magához a mi sziveinket, hogy járjunk minden ő utai-ban és őrizzük meg az ő parancsolatait.” E fohász annál inkább helyén való, mivel amint hatalma és kegyelme tartotta meg nezze-tünket a küzdelmek és vészek közepette, hogy el nem fogyatkoztunk, úgy valljuk és reméljük, hogy a jövőben is e kegyelem nemzetünkkel leand, ha a most és a jövőben élő fiai Istenben vetve bizalmunkat, a haza dolgában is megőrzik Istennek parancsolatait, járván az őök útján, s megőrzve az

előttük járókról az ő hitük és cselekedetük szorint. E megemlékezés, s az Istennek meg-hozott hálaadás világosan mutatja, milyon legyen a mi utunk s mi parancsolat adatik nekünk! E hazát az őök küzdelme szerozie s az atyák küzdelme tartotta meg. E küz-delem nemcsak a véres harcokból állott, folytonossága és építő munkája az ollemlé-téren való haladásban a gazdasági téren pd. a folytonos építésben, a javításban, az éjjel nappal való kitaró munkálkodásban bison-yult, mely munka megkövetelte a nagy és nehéz áldozatokat. S valjon a mi be van már fejezve, s mi utódoz már csak a meg-lévőnek örülni, a kiépített hajlek melegében el sem fáradva piheneni, a multból reánk ragyogó napok fényében sütkeözni akarnánk a nélkül, hogy a haza építéletét magunk is építenők, a kor és haladás szellemében ja-vítanók s meghoznánk a magunk áldozatát a hazaszeretet oltárán?! Ha úgy volna, atyáink munkája hiábavaló, a szerzett jó csakhamar elpocsékolva elveszne! Itt a pa-rancsolat: atyáitok szerozték, kiküzdöték számotokra, azt ti utódoz tartátok meg munkátokkal, melynek rugója a hazaszeret-legyen! Az ut és mód talán lehet e-térő, de a czél és tetteink forrása csak egy lehet, a hazaszeretet! Nem pihenés th. hu. munka, küzdelem itt a mi osztályrésznök is; meglehet — a úgy legyen! — hogy nekünk már nem az őldöklő foggyverrel kezünk-

ben kell küzdenünk a haza javáért, de küz-denünk kell a haza iránti kötelességek terén szelleml, erkölcsi erőnkkel, s itt az a hős, a ki a maga hivatásában, a maga körében — bár mily csekély legyen is az — hiven teljesítette feladatát, úgy magát megtartotta hűnek a haza iránt, mint ővét is e szeret-etben nevelte, úgy hogy ha netán oly idő is bekövetkeznék ismét, mely nemcsak munkát, hanem vagyont és vért is kívánna mi tőlünk a hazáért, ama dicső kor, melyről ma megemlékezünk ismét megújuljon, s a haza fiai mindekor őseikhez méltók maradjanak. A kitaró, hű és szeretetből folyó munkára jó Istennek áldása, s a haza boldog leand s virulni fog!

E munkára tegyünk fogadalmat ma, s életünk munkálkodása legyen e fogadalm-nak folytonos megtartása. Erre bízdit mai megemlékezésünk, erre kötelez Isten iránti hálaadásunk! Erre serkent nemzetünk nagy fiának, Kossuth Lajosnak neve is, ki még ma is hatalmas szavával legyen a mi buz-dítónk, erős tetteivel munkában erősítónk. jellemével a törhetlenségben megtartónk ki tartásra és áldozatra készítetünk, hogy így nemcsak a mult dicsőségében, hanem a jövő boldogságában is legyen áldott munkájának és dicső nevének emlékezete! Amen.

ásatta
lyet,
egyko
iogy
delme
az ált
helye
értele
állala
ujabb
tástki
nyéké
jeire
gódé
birna,
minde
gyékl
kező
közöt
kat is
nyoma
falvak
mánya
gálato
bizos
kedne

egy ja
életét
erővel
magas

kath.
23-án
kiszén

a kik
azerote
gyerm
nitána
terjedő
a legk

masan
hivatá
legyen
falai k
dalom
mény,
részesi
nyelv

zerető
újában

Általá

pápai
Alajos
L. Árp
Antal
gezte
Privi
tor. N
fényét
Lóvius

koszor

ró m.
és há
tűnő

e g y
K a l l
L e n g
nak R

tanuló
ványa
még:
Simon

1854
sium
szeroz
pentel
1873

ásatta volna az egész temetkezési helyet, fényt derítvén ezáltal Csabacsüd egykori lakóira is. Remélem azonban, hogy tanárom nagyon is jogos gerjedelme csillapodni fog s a jövő nyáron az általam megkezdett ásatást az illető helyen rendszeres és teljesen szakzerű értelemben fogja folytatni, hogy az általa annyira szeretett magyar fajra újabb adatokat gyűjthessen. Az ásatást kiterjeszteni ékesetleg városunk környékén elterülő halmok érdekesebbjeire is, igen tanulságos lenne pl. a „gödényhalom.” Nagy jelentőséggel bírna, mint legfontosabb körülmény minden kraniológiai buvárlatra, a megyékben létező egykori falvak temetkezési helyeinek pontos ismerete, a többi között közelebről érdekelne városunkat is a most már csaknem teljesen nyomavészett „Káka” és „Halásztelek” falvak temetői, és valóban a tudományak tenne hálaa kötelező szolgálatot az, a ki esetleg ily régi temető biztos nyomaira figyelmeztetni sziveskedne. **Krecsmárk Endre.**

LICHTENWERTHER ANTAL.

Váratlanul sujtott le a csapás, a mely egy javakorban lévő, munkás tanfőnök életét kioltotta épp akkor a midőn újult erővel hozzáfogott a tanítás és a nevelés magasztos munkájához.

Lichtenwerther Antal a helybeli róm. kath. egyház ügybuzgó kántor-tanítója f. hó 23-án délután 4 órakor rövid szenvedés után kiszenvedett.

Egyike volt azoknak a tanítóknak, a kik szigorral, de a mellett valódi anyai szeretettel oktatták, nevelik a rojók bizott gyermek seregét. Igazi mestere volt a tanításnak és a nevelésnek. Majdnem 30 évre terjedő működése alatt iskolája egyike volt a legkitűnőbb iskoláknak.

Élő utolsó pillanatáig mindig szorgalmasan tovább képezte magát, hogy nemcsak hivatásának, minél tökéletesebb munkása legyen. Jólehet működése csak az iskola falai között folyt le, de ismerte azt a társadalom is. Ismerte a megye, ismerte a kormány, a mely a közel múltban jutalomban részesítette az ügybuzgó nevelőt a magyar nyelv felkeltés tanítóját.

Oszinte részvét, hálás tanítványok és szerető kartársak könnyei kísérték utolsó útjában.

Temetése f. hó 25 én d. e. ment végbe általános részvét mellett.

A temetést 5 pap végezte: Spelt Gyula pápai kamarás, esperes plébános. Dr. Dunay Alajos, szentszéki bíró, plébános, Szirmay L. Árpád plébános, Gáspár István és Szirtes Antal a lelkészek. A kántori teendőket végezte Illés Gyula gyomai kántor tanító és Privler Pál helybeli tanító és helyettes kántor. Nagyban emelte az imponans temetés fényét a helybeli dalkar művészi éneke Lóvíusz Ernő vezetése alatt.

Az elhunyt ravatalára a következő koszorúk érkeztek:

Érdemes kántortanítójának a szarvasi róm. kath. hitközség. Tiszteletom és hálám jeléül, mint Alfonz fiam első ki-tünő oktatójának Gróf Bolza Géza.

Lichtenwerther Antalnak a Tanító egyesület. Szeretett kartársainak Kálló és Privler. A jó barátainak Lengyel család. Feljuthetetlen tanítóinak Reitter Ferike.

Kegyelemből hálás tanítványai. (Gymn. tanulók) Szeretett tanítójuknak hálás tanítványai. (Mostani növendékei.) Koszorút tettek még: Mészáros Gusztáv, Kollár Lajos és Simon Károly.

Lichtenwerther Antal született Makón 1854 évben december hó 25 én. A gymnasium 6 osztályát Nagyváradon végezte. Itt folytatta tanítóképzési tanulmányait is. Megszerezvén a kántortanítói oklevelet Duna-pentelére ment, a hol egy évig működött, 1873 szeptember havában Szarvasra jött s

előbb mint tanító, majd mint kántor is működött helyileg. Nagy szeretettel kultiválta a zenét. Beszélt magyar, német és oláh nyelven.

Elhunyt alkalmából a helybeli róm. kath. hitközség az alábbi gyászjelentést adott ki:

A szarvasi róm. kath. hitközség faldal-mas írásvel jelenti érdemeiben gazdag kántortanítójának Lichtenwerther Antalnak szarvasi tanítói működése 29-ik, kántori működése 14 ik, életének 48 ik évében, rövid szenvedés és halotti szentségek ájtatos felvétele után folyó hó 23 án délután 4 órakor bekövetkezett halálát.

A boldogultnak hamvai folyó hó 25 én délelőtt 10 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartásai szerint a halászteleki ó temetőben a feltámasztás reményében nyugalomra helyeztetni.

Az engedelmő szentmiseáldozat szeptember hó 30 án délelőtt 8 órakor fog az egkek Urának a szarvasi róm. kath. templomban bemutatattatni.

Kelt Szarvason, 1902. évi szeptember hó 24 én,

Az örök világság fényeskedjék neki!

Ujdonságok.

— Százéves emlékünnap. A szarvasi gymnasium felügyelőbizottsága az iskola száz éves fennállásának emlékünnapát október 15 ére tűzte ki, s elfogadta Benka Gyula, főgymn. igazgatónak tervezetét, mely a következő: I. A szarvasi ág. h. ev. egyház ó templomában 1902. október 15 én reggel 9 től az emlékünnap isteni szertartásának sorrendje: 1. Orgona előjáték. Játékok: Benka Pál. 2. Veni sancte spiritus! Zengi a tanulók daloskőre. 3. Fohász és igelvasás. Mondja: Csépregi György esperes. 4. Közének. Orgona kísérettel énekl a közönség. 5. Egyhási beszéd. Tartja: Veres József esperes. 6. Háladal idősb Chovan Zsigmondtól. Zengi orgonakísérettel a műkedvelő női daloskör. 7. Ima és áldás. Mondja Petrovics Soma esperes. 8. A XXV. Zsoltár Benka Gyulától. Énekl a szarvasi daloskör. II. A szarvasi ág. h. ev. főgymn. tornacsarnokában 1902. október 15. reggel 10 óratól. 1. Hazám, hazám. Vegyes kar Orbán Árpádtól. Elzengi az ez alkalomra műkedvelőkből szervezett vegyes kar. 2. Megnyitó. Tartja Haviar Dani, főgymn. felügyelő. 3. Ünnepi óda. Szavalja: Dr. Nemes Béla tanár. 4. Emlékbeszéd. Tartja: Benka Gyula, igazgató. 5. Régebbi, s jelenlegi tanítványok szavallatai. (Szabó István és Mihály és Ifj. Székely Sándor.) 6. Hinnia mért mozog. Vegyeskar Ifj. Chovan Zsigmondtól. Elzengi a vegyes kar. III. Közébd az „Árpád” szállóban. Kezdeté 1 órakor. A közönségben részt venni kívánók valamint azok is, kik elszállásolásra igényt tartanak, előre jelentkezzenek az igazgatónál.

— Helyreigazítás. Lapunk f. hó 14-iki számában a bányakerületi ág. hitv. egyház közgyűléséről referálva, tévesen lett közölve az 1848. 20 t.-cz. vonatkozó jogügyi bizottság határozata.

A valódi tényállás ez. A jogügyi bizottság előadója Dr. Csengey Gyula ugyanis azt indítványozta, hogy a ker. gyűlés küldjön ki egy szűkebb bizottságot, a mely ezt tanulmányozza s majd konkrét indítványt tegyen. Haviar D. felügyelő ezt nem fogadja el, mert ez csak elodázása volna a felelősségre, s a sürgős ügy elintézésének. Indítványozza: Keresessék meg az egyetemes gyűlés az ügynek sürgős elintézése ügyében. Az ág. hitv. ev. egyház megérdemli talán, hogy felterjesztésére 7 év után legalább választ kapjon. Az állam eddig diplomáit fufanggal tér ki pozitív válaszlás elől. A mit eddig adott az feltétlenül az ág. ev. egyház automatájának egy-egy darabját ragadta el, Haviar felügyelő úgy véli, hogy az államnak eddig egyáltalán nincs szándékában végrehajtani az 1848 évi 20 ik t. cikket. A gyűlés Zsilinszky M. Veres, Br. Podmanyczky, Dr. Csengey hozzászólása után Haviar Dani felügyelő módosító javaslata értelmében fogadja el a jogügyi bi-

zottság indítványát, a mely szerint az egyetemes egyház utján sürgető felterjesztés terjesztendő a kormány elé s márszét ott egy szűkebb bizottság tegye tanulmányozás tárgyává, a felette fontos kérdést.

— Kossuth szobor. A Kossuth ünnep alkalmával a szinkörben tartott díszelőadás tiszta jövedelme 326 K. 43 fillér, mely összeg a Kossuth szobor alapozó lett csatolva. Ezzel a szarvasi Kossuth szobor alap 13.187 K. 53 fillért tesz ki.

— Október 6. A szarvasi függetlenségi és 48 as pártkör régi szokásához híven ez idény is, mint mindig, közvacsorával ünnepli meg a kegyeletes napot. Az ünnepély pártszínezettel nem bír s a kör mindenkit szívesen lát. A gyászünnepélyen Pataki János tanító tart felolvasást.

— Névváltoztatások. Kiskoru Walfisch Armin szarvasi lakos vezetéknevét „Déri”re s Paulenda János szarvasi lakos vezetéknevét „Pataki”-ra változtatta át belügyministeri engedéllyel.

— Eljegyzés. Lukács Izó ügyvédjelölt f. hó 25-én eljegyezte Goldberger Ignác helybeli tekintélyes kereskedő bájós leányát Malvin Kisasszonyt.

— Ujonez bál. Ezen a címen a múlt héten közönségünkben két bál is volt. Az egyik f. hó 20-án ment végbe Roszjarovitz féle tánciskolában, rendezői a gazdafiúk voltak. A másik ujonezbál, melyet az iparos ifjuság rendezett, f. hó 21-én zajlott le az Árpád szálló dísztermében. Mindkettő fényesen sikerült, de különösen igen látogatott volt a gazda bál. Közönségünk majd nem minden jobb módú gazdája ott volt.

— Tűz. Gróf Bolza Pál Körösparton lévő, a rét öntözésre berendezett gép házában f. hó 25 én virradóra tűz ütött ki. A tűz oka ismeretlen de valószínű, hogy a kazánból kipattant szikra gyújtotta lángra a gépház farészzeit. A kár körülbelül 300 korona.

Vidéki hírek.

— Békésvármegyei közgyűlése. A vármegyei szervezési szabályrendelet értelmében a törvényhatósági bizottságnak október első felében kell megtartania a törvény által előirt őszi rendes közgyűlést. Ennek a közgyűlésnek határidejét a vármegye főispánja a jövő hónap 6 ára tűzvé ki a vármegyén megkezdődtek a közgyűlés előmunkálatait, melyek a tárgyalandó ügyek nagy számánál fogva, sok dolgot fognak adni az előkészítő bizottságoknak. Az állandó választmány már szerdán délelőt ülést tartott hogy kellő időben megállapítsa a vármegye 1903. évi költségvetését, a melyre vonatkozó javaslat a törvény értelmében 15 napig közszemlére teendő ki. A házipénztári költségvetésben kívül fontos tárgya lesz a közgyűlésnek a közuti költségvetésnek 1903 és 1904. évekre való megállapítása, a melylyel kapcsolatosan lesznek a legközelebbi utópitkezések megállapítandók Az 1903 — 1904. évekre szóló közuti költségelőirányzat tervezete az 1903. évre 520.000 korona 1904. évre 509. 000, 1904. évre 504.000, kor. kiadást irányoz elő. Uj építkezésként van terbe véva a mezőberényi hidépítés, amelyre az eddig fel nem használt 80000 korona újból előirányoztatik, a gerla — békési út, melyre a költségvetésben 4300 korona van felvéve, a szeghalmi hid építése 50000 korona előirányzattal. Javaslatba hozatik egy új 500.000 koronás kölcsön felvétele, melyből az orosházi, pusztaföldvári, a körösladányi ut költségei és a békési hid építése fedeztetnének. Az utadó százaléka továbbra is 10% marad.

— Kossuth ünnep Kondoroson. Kondoros községét Hentaller Lajos még jobban felültette, mint Mezőberényt. A kondorosiakat arra sem méltatta, hogy értesítse őket elmaradásáról. Az egész község zászlók alatt, zeneszóval, bandériummal hosszú menetben vonult ki az állomásra és a vonat megérkezett, de Hentaller, a képviselő, nem.

Kondoroson, a gyomai kerület ezen jelkes községében Kossuth Lajos születésének 100-ados évfordulóját győzőrűen ünnepték szombaton, még pedig azért egy nap-

pal később, mert a kerület képviselőjét Hentaller Lajost szombatra várták az ünnepre. De elmaradásának dacára is megtartották az ünnepélyt.

Ünnep előtti estén a község derék lakossága szépen sikerült kivilágítást rendezett a nagy nap emlékére. Még a legszegényebb hajlék ablakában is ott derengett a gyertya világ. A községi zenekar zeneszóval, nagy tömeget vezetve, bejárta az utcákat; a polgárok lelkesen zengték a Kossuth-dalokat. Az ünnep reggelén ismét a zenekar futja az ébresztőt. Az evng. templomban 9 órakor kezdődött az isteni szertartás. A lelkes által ez alkalomra írt szent ének elhangzása után, Keviczky László lelkész mondott tartalmas beszédet. A dalkar elzengte a Himnusz s a templomi ünnepély véget ért.

Következett a képviselőtestület díszközgyűlése Erdélyi László bíró a nap jelentőségét méltatva üdvözölte az egybegyűlteket s felkérte Bukovinszky Mihályt beszéde elmondására. A szónoki hévvel elmondott szép beszéd után a közgyűlés Kossuth Lajos érdemeit jegyzőkönyvbe iktatta, a Kossuth szobor alapra 200 koronát szavazott meg, a gyűlés jegyzőkönyvét, melyet valamennyi jelenlevő képviselő hitelesített, ki fogják nyomattatni.

Délután következett a népgyűlés, a feldíszített város háza előtt, hol az egybegyűlteket Keviczky László szólott az ünnepély jelentőségéről; utána Fülöpp József szavalt el, kitűnő képességét bizonyítva a szaválás művészetében Papp Zoltánnak odáját. Továbbá Czirbusz Endre és Csermák Andor tanítók lelkes szavallata buzdította a hallgatóságot majd Bukovinszky Mihály olvasta fel meghatóan Rákosi fohászát; közben a dalkar és a zenekar adott elő hazafias dal és zeneszámokat.

Este 100 területű társas vacsora volt a csárdában, hol sok lelkes felszólalás hangzott el: Keviczky László, Micsinay Pál, Bukovinszky Mihály, Bodák Mátyas, Fülöpp József, Baross István, Csermák Andor és Czirbusz Endre szólottak lelkesen. Az ünnepély így méltó módon nyert befejezt.

— Plagizált ünnepi beszéd. Egyik nagyváradi napilap, a „Tiszántul” egyik 6 heti számban azt a felfedezését közli, hogy Hentaller Lajosnak, a gyomai kerület országgyűlési képviselőjének beszéde, amelyet szeptember 14-én, a gyomai Kossuth-ünnepen mondott el, plágium. Laptársunk szerint a beszédet először Vasváry Kollós hercegprímás mondotta el a milleniumi ünnepek alatt a budavári Mátyas-templomban és Hentaller csak az alkalomnak megfelelően átalakította a „Tiszántul” egymás mellé nyomtatva közli a beszéd egybehangzó részleteit s ezek után ítélve meg kell adni, hogy a vádat nem lehet alaptalannak mondani. A nem mindennapi ügynek kétségtelenül folytatása lesz. A megtámadott képviselő a Független Magyarországnak nyilatkozott eddig, hogy nincs szüksége mások műveire. Ha van a beszédben idézett, akkor azt saját művéből vette.

— Nyugalombaronulás. Kondoros községi első jegyzője Suhajda Antal letette állásának terheit s hosszú érdemes munkásság után bejelentette a községi képviselőtestületnek, hogy nyugdíjazása iránt való kéréstét be fogja nyújtani az illetékes hatósághoz. Ez alkalommal foglalkozott a képviselőtestület az első jegyzői fizetés rendezésével és a természetbeli illetményeket is készpénzfizetésre változtatta.

HIRDETÉS.

Kiadó, esetleg eladó ház.

A Beliczey uton levő házamban egy utcza lakás kiadó. A lakás áll: 2 utczai szobából, konyhából és hozzátartozó mellékhelyiségekből.

Venni és bérleni szándékozik értekezhetnek a tulajdonossal **Lévai Balázsszal.**

